

ЦИЈЕНА:

за Црну Гору на годину 10 перп., на по год.
5 перп.; ван земље 15 франака у злату.

за Црну Гору број 10 ПАРА
за СТРАНЕ ЗЕМЉЕ БРОЈ 20 ПАРА

ЛИСТ ИЗЛАЗИ
УТОРНИКОМ И ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:

„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:

„Vjesnik“ Cetinje (Monténégro)

РУКОПИСЕ ВАЉА СЛАТИ УРЕДНИШТВУ „ВЈЕСНИКА“
А ПРЕТИЛАТУ И ОГЛАСЕ АДМИНИСТРАЦИЈИ
ОГЛАСИ СЕ НАПЛАЋУЈУ ПО ПОГОДБИ

Стање на нашим бојиштима

Црногорска војска све се више приближује Сарајеву.

На осталим дијеловима наших фронтана било је ту и тамо препуцавања, иначе није било значајнијих догађаја.

Војска Србије разбила је непријатеља на Дрини, однијела је побједу на босанском земљишту и јуче је освојила врло важну тачку, варош Власеницу у Босни.

На Сави и Дунаву непријатељ је свуда одбијен.

У бојевима у Босни и око Дрине непријатељ је имао огромне губитке.

На Бјезанијским Висовима код Земуна заплијењено је 5 аустријских тешких топова, 1 брдски, и 5 митраљеза.

Ситуација је на свијема фронтана за нас веома повољна.

Овдашњи Царско-Руски Војни Агент г. генерал Н. Потанов, примио је ово званично саопштење:

Петроград, 15. септембра у 11 сати и 40 минута у вече.

Наша војска успјешно продире уз борбе кроз Августовске Шуме. Ватра тешке њемачке артиљерије против тврђаве Осовац достигла је особиту жестину, али су сви покушаји њемачке пјешадије, која је хтјела приближити се к тврђави, остали без успјеха. Непријатељ се на шлеском фронту знатно појачава и показује већу активност.

Испади аустријске војске из Пшемисла остају без успјеха. У настављеном одступању Аустријанаца долази до великих нерата међу појединим дијеловима њихове војске. Наша војска на сваком кораку захваћа нове партије заробљеника, топова и осталог ратног материјала.

Овдашње Енглеско Посланство добило је ово званично саопштење:

Адмиралитег крљва да од почетка рата до 10. (23.) септембра број ухваћених њемачких лађа износи 387, (тонџ 11 милиона) Укупан број енглеских лађа, ухваћених од непријатеља, износи 86, (тонџ 229.000).

Већина ових енглеских лађа се у почетку рата случајно затекло у њемачким пристаништима.

Румунија и Италија према Аустро-Угарској

(Мишљење једног румунског историчара).

Извршни историчар Ксенупулос, — јавља листу „Коријере дела Сера“ дописник из Букурешта — и члан француског Института, штампао је у *Адверулу* један чланак из којег вадимо сљедеће:

„Румунија је своју судбину везала са оном Италије, најпрвије изјавивши своју неутралност послвије изјаве Италије, затим удесивши своје држање према оном у Риму, јер је положај обију земаља готово сасвим исти. Према су Корсика и Ница, додате Француској, талијанске, као што је Бесарабија, припојена Русији, румунска, ипак је Аустро-Угарска та, према којој хоће Италија и Румунија да остваре своје најважније жеље.

Талијани имају права мргодити се на Французе као и ми на Русе, па ипак Руси помажу наше политичко препорођење као што су Францизу били дали помоћ Талијанима за вријеме ослободилачке борбе.

Против Аустрије, напротив. Талијани и Румуни немају ништа до мржње и иједа. Истина је да се Талијани гњушају Аустрије, док је мржња Румуна уперена против Угарске; но резултат остаје да су оба латинска народа врло нерасположена према Дунавској Монархији. Поред тога, оба народа имају један виши интерес: да бране латинску расу, јер се савремени рат води у знаку ратне надмоћности. Циљ је Германије да уништи француску. Овај је рат највише борба за хегемонију њемачке расе против Словена и Латина. С овог гледишта ово питање не може бити омаловажавано од Италије јер је раса једна широка основица на којој је положен живот народа и која управља њиховом лађом кроз несталне валове историје. Што Румунија слиједи Италију, као што Француска ужива симпатије Шпањолске, значи да ћемо присуствовати једном чудесном призору гдје се латинска раса у Европи ујединила против Германије.

Што Италија не жури да се баци на Аустрију, вјероватно више оклијева због моралних разлога, него ли што би јој то било од користи. Један ми италијански дипломата говорише да је Италија, остајући неутрална, учинила све што би било у њеној власти. Француска не може за сада више ништа да тражи од ње.

И писац тога чланка наставља: Буде ли Француска учинила какву територијалну жртву у корист Италије, та ће жртва бити враћена благословом талијанске акције против Аустрије, и ова ће акција индиректно ослабити снагу њеног непријатеља, Немачке. У почетку рата нас су Аустрија и Њемачка молиле за помоћ, али не давајући нам ништа са своје стране, а обећавајући нам напротив Бесарабију која је у руским рукама. Но обећања могу остати обећања, и тек једна одржана акција може да нам осигура добитак наших покрајина које су под Аустријом. Ми ради тога желимо да што прије уђемо у рат против Аустрије заједно с Италијом, прије него ли Руси заузму Трансилванију.

Али кад ће се макнути Италија? То је питање, које мучи и узнемирује цијели румунски народ.

Један манифест енглеских писаца

Дописник „Коријере дела Сера“ јавља из Лондона:

Педесет и два енглеска писца — (романописци, пјесници, историчари, драматичари, новинари) — који сачињавају интелектуалну елиту Британије, потписали су један родољубиви манифест, у коме изјавише да ће свим својим могућим средствима потпомагати акцију Енглеске у овоме рату.

„Ма каква била судбина Германије, ми смо у Енглеској — вели се у том прогласу — свјесни једне дужности дане нам од цијеле расе која енглески говори: то јест да уздржимо нормалу опште правде међу цивилизованим народима, да бранимо права малих народа као што су Белгија и Србија, да уздржимо у слободи оправдане идеале Европе против германског милитаристичког закона крви, оружја и грубе силе. Ради ових и других разлога ми се осјећамо у праву да потпомогнемо

ствар савезника са свом нашом снагом, са пуном вјером у правду, са дубоким осјећањем за борбу савезника, јер је та борба од неопцењиве важности за будућност цијелога свијета“.

Испод овог прогласа слиједи најљепша имена у енглеској књижевности. Ту је: Royald Kipling i Antony Hope, Thomas Handy i Roberd Bridges, овјенчани пјесник; затим Georg Treveylan, писац историје талијанског ослобођења, Barrie, Pilego i Galsworthy, па госпођа Humphrey Ward, која је написала неколико социјалних романа, и популарни романописци: Conan Doyle и Hall Caine.

Брига италијанског патриоте

Енрико Кордини, првак националиста, у свом органу „L' Idea Nazionale“ овако завршује један чланак:

„Због горког искуства прошлости забринути смо и ма да не сумњамо у неке људе садашње владе, сматрамо нашом дужношћу најенергичније радити да покренемо, ако се не узмогне друшћине, сами народ. Ми узимамо на себе сву одговорност, да учинимо све што можемо, да не побиједи странка оних, који не хоће чинити ништа, или што се мање може.“

Они који у овом часу понављају, да Италија мора мислити искључиво о својим интересима, полазе са претпоставке, да је Италија дољна са на себи. Другим ријечима, о Италији има се појам као о једној ствари конкретной у празнини, без одношаја. То је оно што је руски дипломат писао својој влади о Ла-Марморте: „Све што се у свијету збива не тиче га се. Што мож сједити у светској ситуацији од садашње кризе, то није његов посао.“

Напротив је Италија, као свака друга држава, систем односа са другим државама. Зато се Италија мора покренути: да узме у Европи и у свијету, послвије рата, своје мјесто не само сачувано него и унапријеђено. То је интерес живота — интерес моралног карактера, који је први и највиши, први и посљедњи фактор величине народа. Ко га схваћа и слиједи, доприноси величини своје отаџбине; ко га не схваћа и не слиједи, ради да је упропасти.

У садашњој влади су неки људи у које бисмо се имали поуздати — људи способни да схвате да се живот државни не састоји у парламентарним расправама... људи једног министарства, које је имало живјети од данас до сјутра, а које би могло остати у историји. Ми се надамо да ови људи осјећају велику срећу и велику част, као и бруку у противном случају.

И уздало се у Онога, који је изнад њих. Он не може заборавити мали Пјемонт, своје јоријекло, који никад не рече „нећу“, кад је требало радити и ратовати, и зато да се сачувају и приугодове силе, које су ујединиле Италију. На против, самим критеријем конзервативним, како народи, тако и саме круне, мјесто да се сачувају, пропадају. Можда се могу рађати монарси а да немају прилике да буду што више него један број династички; али ономе, коме се обраћамо, изнегада дружила се и прилика да остави име у историји и у слави као

Краљ свега народа италијанскога уједињенога.

А кад је прилика, тада наступа дужност.

Изгуби ли се прилика, могло би се све изгубити.

Посљедице првих руских побједа

„Руское Слово“ говори о политичком значењу руских побједа. Римски кореспондент сазнао је из поузданих извора да је Италија сагласна да одржи неутралност под овим условима: Државе Тројнога Споразума обећале су дати Италији Трст, Тријент и Валону. Осим тога, Италији су дате гаранције, да Русија, Француска и Енглеска неће закључити мир без знања римскога кабинета, и да ће при закључењу мира имати у обзир интересе Италије. Из политичких кругова, блиских римскоме кабинету, тврди се, да заузеће Лавова треба да покрене Италију на војну акцију. За Италију је боље да активно учествује у догађајима, него да ишчекује компензације из туђих руку. У телеграму из Букурешта се наводи како руски успјеси у Галицији могу Аустро-Угарску побудити да се обрати к Русији и закључи с њом мир, сепаратно од Њемачке. У вези с тим у политичким круговим се јавља мисао, да Румунија што прије и што потпуније одређено измијени свој однос према силама које су у рату. Положај наоружаног ишчекивања, до сада сматран као врхунац политичке мудрости, показује се у даљем току развића као непогодан па и опасан. Само је собом појмљива, ако побиеђена Аустрија прими све услове побједнице Русије, то ће питање о компензацији Румуније бити скинуто с дневнога реда. Онда ће бити касно, да се Ердел задобије. Стога треба Румунија да ступи одмах у акцију док већ не буде касно.

Римски кореспондент једнога лондонскога листа, у једној депеши, која је избјегла италијанску цензуру, јавља да се Италија спрема за активне поступке. Већ је читава седмица како се талијанска војска полако, али методски групише на аустријској граници. У исто вријеме војска на француској граници сведена је на обичну мјеру мирнога доба.

Исти лист од 24. августа говори у уводном чланку: „О аустријским маштањима“. Послије већ претрпљених пораза аустријске војске на сјеверу и југу, цар Франц Јосиф може данас сјутра остати сасвим без војске и тада се аустријска монархија може сама собом распасти. Али истрајношћу у борбама Аустрија се није никада одликовала и никада није издржала више од два генерална пораза. Нарочито је Франц Јосиф послвије прве проигране битке (Солферино и Кенигрец) хитао да закључи мир. Какве било дате обавезе, бечки кабинет неће задржати, јер вјероломство и незахвалност су одавна саставни дијелови његова система. Осим тога Аустрија се може надати, ако раније мир закључи, да може наћи и одштете за себе у поразу Њемачке. За изговор би јој могло послужити, што је она обавезна да помаже Њемачку у рату с Француском и Русијом, а не с коалицијом пет држава. Аустријанци ће, разумије се, схватити да се у сва-

ком случају морају растати с Галицијом и Босном. У случају пак смрти Франца Јосифа положај ће кабинета бити тим лакши, што његов наследник неће бити везан личним везама с берлинским двором, и осјећаће се слободнијим у избору средстава за спасење свога пријестолоа. Ако би Аустрији пошло за руком, да се ослободи Њемачке и да закључи мир, Италија и Румунија мораће оружјем у руци саме за себе задобивати територије, које сматрају да су за њих нужне.

Дневник

Дјело милосрђа. Њено Краљевско Височанство Књагиња Наследница посетила је ономад рањенике у Даниловој Болници, код свакојег се од њих распитивала о стању болести, о њези и свијема њиховим потребама, те је том приликом свакојега рањеника богато обдарила.

Аустриски парламентар. Наша Врховна Команда примила је прексимоћ у 11.50 преко нарочитог парламентарара писмо од Ц. и Кр. Врховне Команде „Балканске Војске“, потписано од генерала Потioreка, у коме моли, да се изврши измјена заробљеника.

Наша је Врховна Команда одговорила по нарочитом парламентару јуче изјутра у 11. сати, одбијајући молбу аустријског генерала с овом мотивацијом:

1.) да је број аустријских заробљеника у црногорској војсци несравњиво већи од црногорских, у аустријској, и

2.) да се размјена заробљеника може вршити само по закључку мира, а не за вријеме рата.

† Војвода Шако Петровић. Јуче је у Никшићу преминуо послје подужега боловања Војвода Шако Петровић. Смрт пок. војводе дубоко је ожалостила све многобројне његове пријатеље и поштоваоце у Црној Гори. Са њим је нестало једнога оличења свијех оних старијех врлина, својствених вјерноме сину ове српске земље, за коју је много радио, и коју је много љубио.

Њихова Величанства Краљ и Краљица изјавила су ожалостиој породици пок. војводе телеграфским путем Своје најтоплије саучешће.

Вратио се. Г. Евгенијаде, грчки посланик, вратио се онамад с одсуства на Цетиње и наставио је вршење дужности повјереног му посланства.

На знање. Многа лица из наше земље обраћају се нашем Посланству у Нишу телеграфским питањима, којима траже извјештаје о стању својих рођака и познаника, који се боре у војсци у Србији. Пошто у оваквим приликама сасвијем природно тамошње војне власти имају пуне руке пречих послова, то се свакоме ставља до знања, да поштеди наше Посланство у Нишу и србијске војне власти од тих питања и да стрпљиво чекају вријеме, кад ће се тражена обавјештења лакше моћи дати.

Вријеме. Јуче је опет падала студена киша. На Ловћену је падао и снијег. Данас је освануо ведар, али хладан дан са сјеверним вјетром.

ТЕЛЕГРАМИ

Атина, 14. септембра. Комите бугарске и турске, од прилике хиљада на броју, покушали су да пријеђу границу али су били одбијени. Друга једна банда бугарска и турска покушала је да пријеђе готово на истом мјесту али такође је била одбијена.

Петроград, 14. септембра. Енглеске аустралијске трупе освојиле су њемачку Нову Гвинеју.

Ниш, 15. септембра. Билтен стању здравља Њ. Кр. В. Краљевића Ђорђа: Њ. Кр. Височанство налази се на путу оздрављења.

Ваљево, 15. септембра. Наше трупе, које продиру у Босну, узеле су Хан Пијарак. На железничкој станици у овом мјесу заплијениле су цео железнички воз са машином и 16 вагона од којих 6 вагона пуних муниције. Поред овога заплијениле су 2 пољске кујне и једна аутомобилна кола. На осталим дјеловима фронта биле су само омање борбе на појединим тачкама.

Париз, 15. септембра. Јуче је на лијевој крилу битка трајала на широком фронту између Оазе и Соме са успјехом по савезнике. Између Оазе и Ремса веома жестоки напади Нијемаца на више тачака, извршени су преко ноћи, и одбијени с успјехом. На центру између Ремса и села Сули пруска гарда извршила је огорчен напад, али је одбијена сјеверно од села Бел Норман Абес с великим губитцима. Између Сула и Аргона Нијемци су продрли између пута што води за Марну и железнице, али су силно одбијени. Овога пута сазнајемо да су Французи отели сав крај око Сен Кантена. Операције на лијевој крилу су најважније и ако савезници отму Вервен, Нијемци ће изгубити пут за Мобез и имаће тешку одступницу и погубити артиљерију. Енглеске трупе стижу са свих страна Јуче су Нијемци поново бомбардовали катедралу у Ремсу и порушили споменике историјских битка.

Извјештаји државних комисија препуни су примјера грозних недјела њемачких официра и војника. По Белгији и по Француској обилазили су подруме, отимали су стоку и храну, отимали новац, силовали жене, палили вароши и села, стрјељали мирне становнике, па чак и дјецу. Објавили су хомејне недеље произвела је огромну индигнацију у Америци. Клемансо у „Ом Либеру“ хвали Србију и преко Раја Италију и Румунију. Каже: Европа мора живјети под другим законима а не под законом сабље. Србија, Белгија и Тројни Споразум позивају стари континент на ускрс права. Онај ко мисли позивати се једног дана на право мора претходно показати да је кадар бранити га.

Париз, 15. септембра (Званично). Непријатељ нас је напао на цијелом фронту али је свуда био одбијен. Један њемачки аероплан, користећи се маглом, покушао је да баца бомбу на станицу безжичне телеграфије на Ајфеловој кули, али му је покушај пропао.

Петроград, 15. септембра. Повратак румунскога посланика у Петроград послужило је руским листовима да оцијене држање Румуније. Сви се листови ишчуђавају, што Дијаманди Ћути. „Новоје Време“ пише: „Наступило је моменат кад Румунија треба да одлучи да створи Велику Румунију. Ако пропусти моменат, биће доцкан“. „Ријеч“ пише: „Зар Румунија мисли учинити опет мирну шетњу кад се рат сврши и други поднесу све жртве? Такав рачун може је преварити“. У „Биржевим Вједомостима“ Петар Струве вели: Тактика Румуније и Шпаније одуговлачити неодређено држање може само њима наудити“.

Софијски дописник „Ријечи“ депешира: Предстоји реконструкција бугарског кабинета.

Лондон, 15. септембра. Енглеска штампа објављује једно писмо које су потписали угледне енглеске личности. Њиме се апелује на публику да помогне Србији у новцу, у напути и у санитету. У писму се спомиње положај Србије, која је за

двје године водила три рата и напомиње се њена акција с којом је одбила Аустро-Угарску, те заслужује велико признање Енглеске.

Берлин, 15. септембра. Волфова Агенција јавља: Пруски принц Оскар морао је напустити бојно поље и отићи у Мец због срчане болести, Њега лијечи један специјалиста.

Лондон, 15. септембра. Индијски принц Ранциндије, познати спортистмен у Енглеској понудио је да он сам о своје трошку опреми хиљаду пјешака, два ескадрона коњаника, двјеста коња и петнаест аутомобила.

Петроград, 15. септембра. Једна енглеска статистика показује да се је трговина Велике Британије увећала за посљедње три недеље. Одлука руске владе, да руско жито извози у Енглеску, наишла је на одличан пријем код енглеске штампе. Трговачки лондонски кругови предвиђају да ће заузети Галицију, која је центар петролеумске производње, наудити Њемачкој.

Румунима је забранила извоз жита и брашна. У Букурешту је опет одржана нова манифестација у корист рата. Румуни из Ердеља дојнијели су резолуцију, којом се не одобрава политика што се води у корист Угарске.

Један букурешки лист тврди да су Француска и Енглеска обећале помагати Румунске интересе на будућој конференцији мира.

„Берлински Тагблат“ јавља, да је у Лавову потпун мир од како су ушле руске трупе.

У Угарској су чак и младићи од 17 до 20 година позвати под заставу.

Јављају из Копенхагена да је свом сиромашном становништву у Циелу наређено да напусти варош. Аустријски социјалисти разнијели су циркулар по аустријској војсци, јављајући да садашњи рат води на штету Аустро-Угарске.

Петроград, 15. септембра. У Моравској појавила се колера.

Париз, 15. септембра. Од 12. септембра до 14. септембра Нијемци не престају ноћу и дану и на цијелом фронту вршити нападе са нечувеном жестиношћу у циљу да продру наше редове и то са снагама које одају инструкције врховне команде за тражење солуције битке. Не само да непријатељ не успјева да постигне циљ, већ смо му у току борбе отели једну заставу, топове и заробили много војника. Заставу је отео 24. колонијални пук. Сви команданти армија јављају да је морал код трупа и поред замора и непрекидних борби остао изврсан и да је било чак тешкоћа задржати војника у жељи да не иду на непријатеља сакривеног у окопима.

Лондон, 15. септ. Рајтерова Агенција јавља из Беча, да је у Аустро-Угарској велика бијеса завладала нарочито по великим градовима, који су пуни рањеника. Ујеравају да је око стотину хиљада бјегунаца из Галиције и Буковине стигло у Беч.

Петроград, 15. септ. Ландштурм, чија је вјерност сумњива, биће послан у Баварску.

Трговачки хамбуршки кругови сматрају да је Њемачка економски упропашћена, чак кад би из рата изишла као побједилац, никакав ратни намет не би могао надокнадити штету, коју ће царевина претрпјети. Кампања њемачка у корист мира коју су водили у Америци, пропала је. Цијелокупно становништво њемачко, које се налази на француској граници, ради на граничним утврђењима.

Аустријско јавно мишљење сматра да је отпор некористан и ин-

дустријалци аустриски плаше се да не изгубе петролејске изворе у Галицији. Пољски листови, предвиђајући велике битке близу Кракова, надају се да ће Русија, која се бори за човјечност, у опште поштедити историске пољске споменике.

Према цифрама, које је објавило Министарство Унутр. Дјела, жетва у 1914. год. представља ће више од 4 милиона пуда.

Лондон, 15. септем. „Рајтерова Агенција“ званично саопштава да енглески губитци у Сјеверном Мору износе 60 официра и 1400 војника.

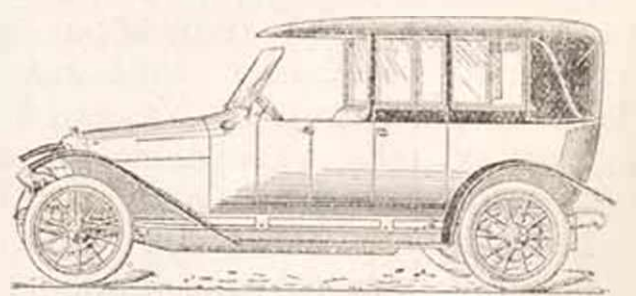
Лондон, 15. септембра. Министар финансија Лорд Џорџ изјавио је у једном разговору, да ће зајам од десет милијона фуната стерлинга, који је Енглеска учинила Белгији, бити без икаква интереса. Министар је додао да му је још онда, када је ову суму тражио на финансијској пијаци енглеској, било понуђено 40 милијона фуната стерлинга. Енглеска Банка сама би дала још више. Лорд Џорџ је осим тога изјавио да ће се идуће недеље одржати конференција у Кардифу у циљу организовања војске из Велса. Један једини комитет обећао је 20 хиљада људи. Једном депешом из Адена јавља се да су Султани и шејци из енглеског протектората у Арабији обећали своје услуге енглеској влади. Тврди се да је Њемачка влада употребила необичне мјере да би натјерала људе да учествују у новом ратном зајму. Сви они који имају оставе по њемачким банкама морају уписати са 25% од својих остава, и трговци њемачки који су купили своју робу у Швајцарској, извјестили су своје продавце да ће им ту робу платити државним хартијама њемачким.

ОБЗНАНА

У смислу рјешења Господина Министра Просвјете од данас, ставља се до знања свима учитељима и учитељским заступницима, који су поднијели кандидације за учитељска мјеста, да у најкраћем року, било директно, било преко своје надлежне им власти, извјесте ово Министарство, гдје се који налази, т. ј. да ли у бојним редовима или штабу, интендантури, санитету или ма којој установи или надлештву како на бојном пољу тако и ван њега. Они, који нијесу у бојном реду, имају још назначити по чијем су рјешењу на односна мјеста одређени.

Број 3402. Из канцеларије Министарства Просвјете и Црквених Послова. 9. септембра 1914 год. Цетиње.

НОВО! НОВО! НОВО!

Лаурин и Клемент

израдили су специјално за Црну Гору нов модел аутомобила, те је то према томе

једина творница

која је одлучила градњу

АУТОМОБИЛА ЗА ЦРНОГОРСКЕ ПУТЕВЕ

Интересенти нека се обрате на потписаног.

Ф. Ј. МАТИЋ,

управник пошт. аутом. линија, Цетиње.

Србија је баш ових дана купила деветоро ових

кола за своје новоослобођене крајеве! (14. 4. 6)

